

Thema richtlijnen

Voorwoord

Werkgroep Richtlijnen

Met het tot stand komen van deze NTKC special over Richtlijnen zetten we het vele werk rondom het tot stand komen van richtlijnen in de schijnwerpers. Drie richtlijnen, die mede het resultaat zijn van deze inspanningen vindt u elders in dit tijdschrift:

- Richtlijn Reflexdiagnostiek bij anemie; deze richtlijn heeft geleid tot de betrokkenheid van de NVKC bij de herziening van de NHG-Standaard Anemie.
- Richtlijn Consultverlening door specialisten laboratoriumgeneeskunde (klinische chemie), waarbij we u met een PAOKC hebben ondersteund bij de implementatie. In 2013 is eveneens geïnventariseerd in hoeverre de implementatie van deze richtlijn vordert. Resultaten van de enquête die in dat kader is uitgevoerd, worden ook in dit themanummer getoond.
- Richtlijn Veneuze bloedafname, een zeer grondig opgestelde richtlijn waarmee we met name onze verantwoordelijkheid nemen voor een belangrijk aspect van het preanalytische proces.

Met de publicatie – in gedrukte vorm – van deze en toekomstige geautoriseerde richtlijnen willen we de door de NVKC opgestelde richtlijnen onder de aandacht brengen. Op deze manier kan ook beter vanuit andere literatuur verwezen worden naar onze richtlijnen. De oplettende lezer mist tenminste één richtlijn, te weten Richtlijn Vrijgave van laboratoriumuitslagen. Deze richtlijn wordt momenteel herzien en zal na afronding en autorisatie in het tijdschrift verschijnen.

Op het gebied van richtlijnontwikkeling markeert dit themanummer een fase van professionalisering. Dit geldt voor de richtlijnontwikkeling in het hele medisch (specialistisch) werkveld. De NVKC participeert – samen met de VAL – via de Commissie Kwaliteit en de werkgroep Richtlijnen in verschillende gremia, bijvoorbeeld in de Raad Kwaliteit van de Orde van Medisch Specialisten.

De laboratoriumspecialisten hebben sinds lange tijd een proactieve opstelling op het gebied van kwaliteitsdenken en kwaliteitsborging. Zo hebben Nederlandse collegae een onmiskenbare voorlopersrol gespeeld, resulterend in de CCKL praktijkrichtlijn, en later de ISO-norm 15189. Het tot stand komen van deze norm heeft ertoe geleid dat medische laboratoria een geïntegreerd kwaliteitsbeleid hebben, gebaseerd op drie pijlers: systeemkwaliteit (organisatie en bedrijfsvoering), professionele kwaliteit (competentie van de beroepsbeoefenaren en uitvoerend personeel) en productkwaliteit (technische en analytische competentie).

Naast de CCKL praktijkrichtlijn is ook veel ervaring opgedaan met het ontwikkelen van richtlijnen gericht op ons medisch specialistisch domein. Voorbeelden van richtlijnen die in de beginfase zijn geïnitieerd zijn de Richtlijn Bloedtransfusie (vanuit de voorloper uit 1996: Tweede Herziening Consensus Bloedtransfusiebeleid (in het bijzonder van erythrocyten)) en andere richtlijnen die in samenwerking met het CBO (Centraal BegeleidingsOrgaan, een Nederlands kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg) zijn ontwikkeld, het 'DIF-boekje' vanuit onze subvereniging VHL (1996), en het Probleemgeoriënteerd aanvraagformulier voor laboratoriumonderzoek door huisartsen (gezamenlijk met NHG en SAN (3e versie, 2000)). Zo hebben richtlijnen vanaf de jaren 90 van de vorige eeuw een onmisbare plaats gekregen binnen de medische wereld. Door de groei van allerlei initiatieven van verschillende (vaak individuele) beroepsgroepen bleek al snel dat professionalisering (inclusief afstemming) van richtlijnontwikkeling noodzakelijk was.

Een belangrijk initiatief is de oprichting geweest van de SKMS (Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten). Vanaf 2006 wordt jaarlijks financiële ondersteuning aan de medisch specialisten beschikbaar gesteld voor richtlijnontwikkeling en andere kwaliteitsprojecten. Via onze collega's van de VAL zijn voor het medisch specialistisch domein Klinische Chemie en Laboratoriumgeneeskunde ook SKMS gelden beschikbaar. Op initiatief van Ruben Baumgarten en Wytze Oosterhuis zijn door de VAL de eerste projecten ingediend en deze werden door de SKMS gehonoreerd. Dit heeft er toe bijgedragen dat de NVKC, samen met de VAL, belangrijke stappen heeft gezet in het opstellen van eigen NVKC richtlijnen. De eerste projecten die werden gerealiseerd met SKMS-gelden waren: Richtlijn Reflexdiagnostiek bij anemie, Richtlijn Consultverlening door specialisten laboratoriumgeneeskunde (klinische chemie) en het Visiedocument Point-of-care testen in de eerste lijn.

Het is ook in deze periode dat er behoefte ontstond aan een aparte (werk)groep binnen de Commissie Kwaliteit met als doel het proces van richtlijnontwikkeling binnen de NVKC-VAL beter te stroomlijnen en te professionaliseren. Deze werkgroep Richtlijnen is in 2010 van start gegaan, eerst onder leiding van Eric Vermeer, later met Yvette Kluiters-de Hingh als voorzitter. Met de gelden van SKMS was professionele ondersteuning mogelijk bij verschillende richtlijnwerkgroepen

in de persoon van Wilhelmine Verboeket-van de Venne. De eerste lacune die moest worden opgelost was het ontbreken van een procedure hoe we binnen de NVKC richtlijnen opstellen en autoriseren. Nu richtlijnontwikkeling via deze vastgestelde procedure plaatsvindt is het proces transparant en kunnen leden zelf de richtlijnen beoordelen, verbeteren d.m.v. de commentaarfase en uiteindelijk vaststellen.

Inmiddels zijn er verschillende mijlpalen bereikt: de publicatie en autorisatie in 2011 van het 'Reglement Organisatie, Ontwikkeling en Autorisatie van Richtlijnen', in 2012 de vaststelling van de eerste drie NVKC richtlijnen die volgens de nieuwe procedure zijn ontwikkeld en in 2013 de autorisatie van de 'Professionele Standaard Klinische Chemie en Laboratoriumgeneeskunde'. Deze professionele standaard beschrijft ons medisch specialistisch domein en de bijbehorende beroepsuitoefening en is tevens de 'kapstok' voor al onze onderliggende normen en richtlijnen. Daarnaast ontstond de behoefte om duidelijker te definiëren wat de status is van richtlijnen en aanbevelingen; zowel bij leden als auditoren is niet altijd duidelijk in welke mate laboratoria zich aan NVKC-richtlijnen moeten houden. In overleg met de Commissie Kwaliteit is daarom een start gemaakt met het samenstellen van een lijst van richtlijnen waar NVKC-leden toetsbaar op zijn (o.a. door de IGZ, RvA), de zogenaamde lijst essentiële

richtlijnen. Deze lijst is tijdens de ALV eind 2013 vastgesteld en zal een dynamisch document zijn.

Ook in de maatschappelijke beleving van kwaliteit en bij kwaliteit van zorg zijn richtlijnen onmisbaar geworden. Binnen de Orde van Medisch Specialisten wordt kwaliteitsontwikkeling gecoördineerd en vorm gegeven in de Raad Kwaliteit. Sinds 2012 is de NVKC als wetenschappelijke vereniging vertegenwoordigd in deze Raad. Direct gevolg daarvan is dat we vaker worden betrokken bij medisch specialistische richtlijnen van andere verenigingen, maar ook dat we kunnen meedenken en -werken aan verdere verbetering(en) van richtlijnontwikkeling en kwaliteitscycli in het algemeen. Op korte termijn zal dit tot uiting komen in de opname van onze richtlijnen in de landelijke Richtlijndatabase voor medisch specialisten. Deze Richtlijndatabase werd – in opdracht van de Raad Kwaliteit – ontwikkeld door het Kennisinstituut Medisch Specialisten (KiMS) en het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL). Deze database is beschikbaar via de website www.richtlijndatabase.nl. Momenteel zijn meerdere richtlijnen en andere kwaliteitsprojecten in ontwikkeling, binnen de NVKC en in multidisciplinair verband. Daarnaast zijn diverse projecten ingediend voor financiering door SKMS. Samenvattend kunnen we stellen dat richtlijnontwikkeling volop in beweging is!